

В.С. Десятка (Житомирський державний університет імені Івана Франка)

Є.О. Севостьянов (Житомирський державний університет імені Івана Франка; Інститут прикладної математики і механіки НАН України, м. Слов'янськ)

V.S. Desyatka (Zhytomyr Ivan Franko State University)

E.A. Sevost'yanov (Zhytomyr Ivan Franko State University; Institute of Applied Mathematics and Mechanics of NAS of Ukraine, Slov'yans'k)

Усувні сингулярності відображень з оберненою нерівністю Полецького на ріманових многовидах

Removable singularities of mappings with inverse Poletksy inequality on Riemannian manifolds

Розглядаються відкриті дискретні відображення ріманових многовидів, які задовольняють деяку модульну нерівність. Вивчається можливість неперервного продовження таких відображень в ізольовану точку межі. Доведено наявність такого продовження, якщо відображення не приймає дві та більше точок зв'язного ріманового многовиду, а мажоранта у модульній нерівності є інтегрованою по майже всіх сферах.

We consider open discrete mappings of Riemannian manifolds that satisfy some modulus inequality. We investigate the possibility of a continuous extension of such mappings to an isolated point on the boundary. It is proved that, these mappings have a specified extension, if they omit two or more points of a connected Riemannian manifold, and the majorant participating in the modulus inequality is integrable over almost all spheres.

1. Вступ. Як відомо, квазірегулярні відображення $f : D \rightarrow \mathbb{R}^n$, $n \geq 2$, задовольняють умову

$$M(\Gamma) \leq KN(f, D)M(f(\Gamma)) \quad (1)$$

для будь-якої сім'ї Γ кривих γ в області D , де M – конформний модуль сімей кривих, $K = \text{ess sup } K_O(x, f)$,

$$K_O(x, f) = \begin{cases} \frac{\|f'(x)\|^n}{|J(x, f)|}, & J(x, f) \neq 0, \\ 1, & f'(x) = 0, \\ \infty, & \text{i} \end{cases},$$

$$\|f'(x)\| = \max_{h \in \mathbb{R}^n \setminus \{0\}} \frac{|f'(x)h|}{|h|}, \quad J(x, f) = \det f'(x),$$

$$N(y, f, D) = \text{card } \{x \in D : f(x) = y\}, \quad (2)$$

$$N(f, D) = \sup_{y \in \mathbb{R}^n} N(y, f, D),$$

див., напр., [1, теорема 3.2]. Зокрема, квазірегулярні відображення мають неперервне продовження в ізольовану точку межі області за деяких умов (див., напр., [2, теорема 2.9.3]). У даному рукопису ми розглянемо питання про неперервне продовження в ізольовану точку межі більш загального класу відображень. Деякі наші результати на цю тему були опубліковані в [3, теорема 5.1] та [4, теорема 1]. Проте, результати даної замітки в якомусь сенсі є «найбільш загальними», бо у попередніх публікаціях ми вимагали хоча б якісь додаткові топологічні умови на відображення, крім його відкритості і дискретності.

Будемо вважати відомими основні об'єкти, пов'язані з рімановими многовидами: поняття довжини та об'єму, нормального околу точки і т.п. (див., напр., [5]). Усюди далі \mathbb{M}^n і \mathbb{M}_*^n – ріманові многовиди розмірності n з геодезичними відстанями d і d_* , відповідно,

$$B(x_0, r) = \{x \in \mathbb{M}^n : d(x, x_0) < r\}, \quad S(x_0, r) = \{x \in \mathbb{M}^n : d(x, x_0) = r\}, \quad (3)$$

$$A = A(y_0, r_1, r_2) = \{y \in \mathbb{M}_*^n : r_1 < d_*(y, y_0) < r_2\}, \quad 0 < r_1 < r_2 < r_0, \quad (4)$$

$dv(x)$ и $dv_*(x)$ – міри об'єму на \mathbb{M}^n і \mathbb{M}_*^n , відповідно. Всюди далі D – область в \mathbb{M}^n , $n \geq 2$. Борелева функція $\rho : \mathbb{M}^n \rightarrow [0, \infty]$ називається *допустимогою* для сім'ї Γ кривих γ у \mathbb{M}^n , якщо

$$\int_{\gamma} \rho(x) |dx| \geq 1 \quad (5)$$

для всіх (локально спрямованих) кривих $\gamma \in \Gamma$. У цьому випадку ми пишемо: $\rho \in \text{adm } \Gamma$. Нехай $p \geq 1$, тоді p -модулем сім'ї кривих Γ називається величина

$$M_p(\Gamma) = \inf_{\rho \in \text{adm } \Gamma} \int_{\mathbb{M}^n} \rho^p(x) dv(x). \quad (6)$$

Усюди далі $M(\Gamma) = M_n(\Gamma)$. Для множин $A, B \subset \mathbb{M}^n$ ми використовуємо позначення

$$\text{dist}(A, B) = \inf_{x \in A, y \in B} d(x, y), \quad d(A) = \sup_{x, y \in A} d(x, y). \quad (7)$$

Іноді замість $\text{dist}(A, B)$ ми пишемо $d(A, B)$, якщо непорозуміння неможливо.

Нехай $x_0 \in D$, $Q: D \rightarrow [0, \infty]$ — вимірна відносно міри v функція, і число $r_0 > 0$ є таким, що куля $B(x_0, r_0)$ лежить у деякому нормальному околі U точки x_0 разом із своїм замиканням. Позначимо через $S_i = S(x_0, r_i)$, $i = 1, 2$, геодезичні сфери з центром у точці x_0 і радіусів r_1 і r_2 . Для множин E, F і G в \mathbb{M}^n позначимо через $\Gamma(E, F, G)$ сім'ю всіх кривих $\gamma: [a, b] \rightarrow \mathbb{M}^n$, які з'єднують E і F у G , іншими словами, $\gamma(a) \in E$, $\gamma(b) \in F$ і $\gamma(t) \in G$ при $t \in (a, b)$. Якщо D — область ріманового многовиду \mathbb{M}^n , $f: D \rightarrow \mathbb{M}^n$ — деяке відображення, $y_0 \in f(D)$ и $0 < r_1 < r_2 < d_0 = \sup_{y \in f(D)} d_*(y, y_0)$, то через $\Gamma_f(y_0, r_1, r_2)$ позначимо сім'ю всіх кривих γ в області D таких, що $f(\gamma) \in \Gamma(S(y_0, r_1), S(y_0, r_2), A(y_0, r_1, r_2))$. Будемо говорити, що f задовольняє обернену нерівність Полецького в точці $y_0 \in f(D)$, якщо нерівність

$$M(\Gamma_f(y_0, r_1, r_2)) \leq \int_{A(y_0, r_1, r_2) \cap f(D)} Q(y) \cdot \eta^n(d_*(y, y_0)) dv_*(y) \quad (8)$$

виконується для довільної вимірної за Лебегом функції $\eta: (r_1, r_2) \rightarrow [0, \infty]$ такої, що

$$\int_{r_1}^{r_2} \eta(r) dr \geq 1. \quad (9)$$

Неважко бачити, що нерівність (8) принаймні у просторі $\mathbb{M}^n = \mathbb{R}^n$ перетворюється у співвідношення вигляду $M(\Gamma_f(y_0, r_1, r_2)) \leq K \cdot M(\Gamma_f(y_0, r_1, r_2))$, якщо функція Q обмежена числом $K \geq 1$. Більше того, якщо f є відображенням з обмеженим спотворенням і має обмежену в області D функцію кратності $N(f, D)$, то ми також маємо співвідношення (1), а отже і нерівність (8). Зауважимо, що оцінки типу (8) добре відомі та виконуються принаймні для $p = n$ у багатьох класах відображень (див., напр., [1, теорема 3.2], [2, теорема 6.7.II] та [6, теорема 8.5]). Для $p \neq n$ схожі оцінки можна знайти, напр., у [7].

Відображення $f: D \rightarrow \mathbb{M}_*^n$ називається *дискретним*, якщо прообраз $\{f^{-1}(y)\}$ кожної точки $y \in \mathbb{M}_*^n$ складається з ізольованих точок, і *відкритим*, якщо образ будь-якої відкритої множини $U \subset D$ є відкритою множиною в \mathbb{M}_*^n .

У подальшому,

$$q_{x_0}(r) = \frac{1}{r^{n-1}} \int_{S(x_0, r)} Q(x) d\mathcal{A}, \quad (10)$$

де $d\mathcal{A}$ позначає елемент площі поверхні на $S(x_0, r)$. Докладно про інтеграли від функцій по поверхням ріманових многовидів див., напр., у роботі [8].

Нехай $\overline{\mathbb{M}^n} := \mathbb{M}^n \cup \{\infty\}$, і нехай $h: \overline{\mathbb{M}^n} \times \overline{\mathbb{M}^n} \rightarrow \mathbb{R}$ — метрика на $\overline{\mathbb{M}^n}$. Припустимо, що многовид \mathbb{M}^n є зв'язним, тоді d — метрика на \mathbb{M}^n . Згідно [9] будемо говорити, що h задовольняє умову *слабкої сферикалізації*, якщо $(\overline{\mathbb{M}^n}, h)$ — компактний метричний простір і h та d породжують однакову топологію на \mathbb{M}^n . Рімановий многовид \mathbb{M}^n називається таким, що *допускає слабку сферикалізацію*, якщо існує метрика $h: \overline{\mathbb{M}^n} \times \overline{\mathbb{M}^n} \rightarrow \mathbb{R}$, яка задовольняє умову слабкої сферикалізації. Аналогічно можна визначити поняття слабкої сферикалізації для довільного метричного простору (див. [9]).

Зауваження 1. Наведене означення слабкої сферикалізації відрізняється від того, що запропоновано в [9]. Саме, замість умови, що h та d породжують однакову топологію на \mathbb{M}^n , у [9] ми вимагаємо, щоб виконувалося наступне: $h(x, y) \leq d(x, y)$ при всіх $x, y \in \mathbb{M}^n$, де $d(x, y)$ – геодезична метрика на зв'язному рімановому многовиді \mathbb{M}^n . При вказаному означенні топологія на \mathbb{M}^n , породжена метрикою h , слабкіша топології на \mathbb{M}^n , породженою метрикою d . Про рівність цих топологій не йдеться.

Одним з найважливіших прикладів слабкої сферикалізації є *хордальна (сферична) метрика* в розширеному евклідовому просторі $\overline{\mathbb{R}^n} = \mathbb{R}^n \cup \{\infty\}$, див. [10, Section 12]. А саме, для $x, y \in \overline{\mathbb{R}^n}$ покладемо $h(x, y) = |\pi(x) - \pi(y)|$, де $\pi : \overline{\mathbb{R}^n} \rightarrow S(e_{n+1}/2, 1/2)$, $S(e_{n+1}/2, 1/2) = \{x \in \mathbb{R}^{n+1} : |x - e_{n+1}/2| = 1/2\}$, $e_{n+1} = (0, 0, \dots, 0, 1) \in \mathbb{R}^{n+1}$ і $\pi(x) = e_{n+1} + \frac{x - e_{n+1}}{|x - e_{n+1}|^2}$. Можна показати, що

$$h(x, \infty) = \frac{1}{\sqrt{1 + |x|^2}}, \quad h(x, y) = \frac{|x - y|}{\sqrt{1 + |x|^2} \sqrt{1 + |y|^2}}, \quad x \neq \infty \neq y, \quad (11)$$

і що функція $h : \overline{\mathbb{R}^n} \times \overline{\mathbb{R}^n} \rightarrow \mathbb{R}$ задовольняє умову слабкої сферикалізації.

Справедливе наступне твердження.

Теорема 1. Нехай $n \geq 2$, D – область в \mathbb{M}^n , $x_0 \in D$, $a, b \in \mathbb{M}_*^n$, $a \neq b$ і нехай $f : D \setminus \{x_0\} \rightarrow \mathbb{M}_*^n \setminus \{a, b\}$ – відкрите дискретне відображення, яке задовольняє умови (8)–(9) у всіх точках $y_0 \in \overline{D'}$, де $D' := f(D \setminus \{x_0\})$. Припустимо, що многовид \mathbb{M}_*^n є зв'язним і допускає умову слабкої сферикалізації. Припустимо, крім того, що для кожної точки $y_0 \in \overline{D'}$ знайдеться $r_0 = r_0(y_0) > 0$ таке, що $q_{y_0}(r) < \infty$ при майже всіх $r \in (0, r_0)$. Тоді f має неперервне продовження $\overline{f} : D \rightarrow \overline{\mathbb{M}^n}$, неперервність якого слід розуміти в сенсі метрики h . Продовжене відображення є відкритим і дискретним у D .

Зокрема, твердження теореми 1 виконується, якщо $Q \in L^1(D')$. В цьому випадку, якщо $f(x_0) \neq \infty$, то знайдеться окіл $U = U(x_0, f) \subset D$ точки x_0 , залежний тільки від x_0 та відображення f , і стала $C = C(n, D, x_0) > 0$ такі, що

$$d_*(\overline{f}(x), \overline{f}(x_0)) \leq \frac{C_n \cdot (\|Q\|_1)^{1/n}}{\log^{1/n} \left(1 + \frac{\delta}{2d(x, x_0)}\right)} \quad (12)$$

для всіх $x, y \in U$, де $\|Q\|_1$ – норма функції Q в $L^1(D')$.

З теореми 1 миттєво отримаємо наступний

Наслідок 1. Нехай $n \geq 2$, D – область в \mathbb{R}^n , $x_0 \in D$, $a, b \in \mathbb{R}^n$, $a \neq b$ і нехай $f : D \setminus \{x_0\} \rightarrow \mathbb{R}^n \setminus \{a, b\}$ – відкрите дискретне відображення, яке задовольняє умови (8)–(9) у всіх точках $y_0 \in \overline{D'}$, де $D' := f(D \setminus \{x_0\})$. Припустимо, що для кожної точки $y_0 \in \overline{D'}$ знайдеться $r_0 = r_0(y_0) > 0$ таке, що $q_{y_0}(r) < \infty$ при майже всіх $r \in (0, r_0)$. Тоді f має неперервне продовження $\overline{f} : D \rightarrow \overline{\mathbb{R}^n}$, неперервність якого слід розуміти в сенсі хордальної метрики h . Продовжене відображення є відкритим і дискретним у D .

Зокрема, твердження теореми 1 виконується, якщо $Q \in L^1(D')$. В цьому випадку, якщо $f(x_0) \neq \infty$, то знайдеться окіл $U = U(x_0, f) \subset D$ точки x_0 , залежний тільки від x_0 та відображення f , і стала $C = C(n, D, x_0) > 0$ такі, що

$$|\overline{f}(x) - \overline{f}(x_0)| \leq \frac{C_n \cdot (\|Q\|_1)^{1/n}}{\log^{1/n} \left(1 + \frac{\delta}{2|x - x_0|}\right)} \quad (13)$$

для всіх $x, y \in U$, де $\|Q\|_1$ – норма функції Q в $L^1(D')$.

Зауваження 2. Відзначимо, що усі квазірегулярні відображення $f : D \setminus \{x_0\} \rightarrow \mathbb{R}^n$ задовольняють умову

$$M(\Gamma_f(y_0, r_1, r_2)) \leq \int_{f(D) \cap A(y_0, r_1, r_2)} K_O \cdot N(y, f, D \setminus \{x_0\}) \cdot \eta^n(|y - y_0|) dm(y) \quad (14)$$

у кожній точці $y_0 \in \overline{f(D)} \setminus \{\infty\}$ з деякою сталою $K_O = K_O(f) \geq 1$ і довільною вимірною за Лебегом функцією $\eta : (r_1, r_2) \rightarrow [0, \infty]$, яка задовольняє умову (9). Тут функція кратності $N(y, f, D \setminus \{x_0\})$ визначена у (2).

Справді, квазірегулярні відображення задовольняють умову

$$M(\Gamma_f(y_0, r_1, r_2)) \leq \int_{f(D) \cap A(y_0, r_1, r_2)} K_O \cdot N(y, f, D \setminus \{x_0\}) \cdot (\rho')^n(y) dm(y) \quad (15)$$

для довільної функції $\rho' \in \text{adm } f(\Gamma_f(y_0, r_1, r_2))$, див. [2, зауваження 2.5.II]. Покладемо тепер $\rho'(y) := \eta(|y - y_0|)$ для $y \in A(y_0, r_1, r_2) \cap f(D)$, і $\rho'(y) = 0$ у решті точок. З огляду на теорему Лузіна, можна припустити, що функція ρ' є вимірною за Борелем (див., напр., [11, розділ 2.3.6]). Тоді, з огляду на [10, теорема 5.7],

$$\int_{\gamma_*} \rho'(y) |dy| \geq \int_{r_1}^{r_2} \eta(r) dr \geq 1$$

для кожної (локально спрямлюваної) кривої $\gamma_* \in \Gamma(S(y_0, r_1), S(y_0, r_2), A(y_0, r_1, r_2))$. Підставляючи обрану функцію ρ' у (15), ми отримуємо бажане співвідношення (14).

Враховуючи зауваження 2, з огляду на теорему 1, маємо наступний

Наслідок 2. Нехай $n \geq 2$, D – область в \mathbb{R}^n , $x_0 \in D$, $f : D \setminus \{x_0\} \rightarrow \mathbb{R}^n \setminus \{a, b\}$, $a, b \in \mathbb{R}^n$, $a \neq b$ – квазірегулярне відображення. Якщо $N(y, f, D \setminus \{x_0\}) \in L^1(D')$, то f має неперервне продовження $\bar{f} : D \rightarrow \overline{\mathbb{R}^n}$, неперервність якого слід розуміти в сенсі хордальної метрики h у (11).

На жаль, твердження наслідку 2 не є новим. Воно впливає з теореми Сохоцького-Вейерштрасса, яка стверджує, що для істотно особливих точок x_0 відображення f виконана умова: $N(y, f, D \setminus \{x_0\}) = \infty$ для всіх $y \in \overline{\mathbb{R}^n} \setminus E$, де E – множина ємності нуль (див. [2, наслідок 2.11.III]). Отже, для істотно особливих точок x_0 відображення f умова $N(y, f, D \setminus \{x_0\}) \in L^1(D')$, присутня у наслідку 2, а ргіогі не може виконуватися.

Тим не менш, само доведення теореми 1 (а отже, і наслідку 2) відбувається за принципово новою схемою, яку наразі не можна вважати загальновідомою в теорії відображень.

2. Допоміжні твердження. Перед початком доведення основних результатів встановимо наступні твердження.

Твердження 1. Нехай D – область в \mathbb{M}^n , $n \geq 2$, $x_0 \in D$, $f : D \setminus \{x_0\} \rightarrow \mathbb{M}_*^n$, $n \geq 2$, – довільне відображення. Припустимо, що многовид \mathbb{M}_*^n є зв'язним і допускає умову слабкої сферікалізації. Тоді $C(x_0, f)$ – непорожній континуум в $\overline{\mathbb{M}_*^n}$.

Тут і надалі

$$C(x, f) := \{y \in \overline{\mathbb{R}^n} : \exists x_k \in D : x_k \rightarrow x, f(x_k) \rightarrow y, k \rightarrow \infty\}.$$

Доведення. Покладемо $r_0 = d(z_0, \partial D)$. Нехай $r_m > 0$, $m \in \mathbb{N}$ – довільна послідовність така, що $r_m \rightarrow 0$ при $m \rightarrow \infty$. Нехай $m_0 \in \mathbb{N}$ таке, що $r_m < r_0$ при всіх $m > m_0$. Зауважимо, що $C(x_0, f) = \bigcap_{m=1}^{\infty} \overline{f(B(x_0, r_m) \setminus \{x_0\})}$. Звідси випливає, що $C(x_0, f)$ замкнена множина як зчислений перетин замкнених множин. Крім того, $C(x_0, f)$ – континуум як перетин спадної послідовності континуумів (див. [12, теорема 5.П.47.5]). Оскільки простір $\overline{\mathbb{M}_*^n}$ компактний, $C(x_0, f)$ не є порожнім з огляду на умову Кантора щодо непорожнього перетину довільної системи замкнених спадаючих множин (див. [12, § 41, гл. 4, пункт I]). \square

Сформулюємо дуже важливе топологічне твердження, яке неодноразово буде використовуватися в подальшому (див. [12, теорема 1.1.5.46]).

Твердження 2. *Нехай A – множина в топологічному просторі X . Якщо множина C є зв'язною і $C \cap A \neq \emptyset \neq C \setminus A$, то $C \cap \partial A \neq \emptyset$.*

Нехай $D \subset \mathbb{M}^n$, $f : D \rightarrow \mathbb{M}_*^n$ є дискретним відкритим відображенням, $\beta : [a, b) \rightarrow \mathbb{R}^n$ – крива, і $x \in f^{-1}(\beta(a))$. Крива $\alpha : [a, c) \rightarrow D$ називається *максимальним підняттям кривої β при відображенні f з початком у точці x* , якщо (1) $\alpha(a) = x$; (2) $f \circ \alpha = \beta|_{[a, c)}$; (3) яким би не було $c < c' \leq b$, не існує кривої $\alpha' : [a, c') \rightarrow D$ такої, що $\alpha = \alpha'|_{[a, c)}$ і $f \circ \alpha' = \beta|_{[a, c')}$. Аналогічно можна визначити максимальне підняття $\alpha : (c, b] \rightarrow D$ кривої $\beta : (a, b] \rightarrow \mathbb{M}_*^n$ при відображенні f з кінцем у точці $x \in f^{-1}(\beta(b))$. Максимальне підняття $\alpha : [a, c) \rightarrow D$ кривої $\beta : [a, b) \rightarrow \mathbb{M}_*^n$ при відображенні f з початком у точці x називається *повним*, якщо в наведеному вище означенні $c = b$.

Якщо $\beta : [a, b) \rightarrow \overline{\mathbb{M}_*^n}$ – крива і $C \subset \mathbb{M}^n$, то ми будемо говорити, що $\beta \rightarrow C$ при $t \rightarrow b$, якщо $d(\beta(t), C) \rightarrow 0$ при $t \rightarrow b$ (див. [13, розділ 3.11]), де $d(\beta(t), C)$ визначено в (7). Справедливо наступне твердження (див. [13, лема 3.12] для випадку $\mathbb{M}^n = \mathbb{M}_*^n = \mathbb{R}^n$).

Твердження 3. *Нехай многовид \mathbb{M}^n є зв'язним, $f : D \rightarrow \mathbb{M}^n$, $n \geq 2$, $D \neq \mathbb{M}^n$, – відкрите дискретне відображення, нехай $x_0 \in D$, \overline{D} – компакт у \mathbb{M}^n , і нехай $\beta : [a, b) \rightarrow \mathbb{M}_*^n$ – крива, така що $\beta(a) = f(x_0)$ і, крім того, або існує $\lim_{t \rightarrow b} \beta(t)$, або $\beta(t) \rightarrow \partial f(D)$ при $t \rightarrow b$. Тоді β має максимальне підняття $\alpha : [a, c) \rightarrow D$ при відображенні f з початком у точці x_0 . Більше того, якщо $\beta(t) \rightarrow \partial D'$ при $t \rightarrow b - 0$, то будь-яке її максимальне підняття $\alpha : [a, c) \rightarrow D$ з початком в довільній точці $x \in f^{-1}(\beta(a))$ при відображенні f задовольняє умову: $d(\alpha(t), \partial D) \rightarrow 0$ при $t \rightarrow c - 0$.*

Доведення. Існування максимальних підняття $\alpha : [a, c) \rightarrow D$ при відображенні f з початком у точці x_0 доведено в [9]. Доведемо другу частину твердження, для чого будемо користуватися методологією доведення [13, лема 3.12], див. також [14, лема 2.1].

Передусім зауважимо, що формулювання твердження 3 є коректним, а саме, за умов твердження ∂D не порожня. Дійсно, оскільки за умовою многовид \mathbb{M}^n є зв'язним і $D \neq \mathbb{M}^n$, можна з'єднати точки $x_1 \in D$ і $x_2 \in D \setminus \mathbb{M}^n$ кривою $\gamma : [0, 1] \rightarrow \mathbb{M}^n$, $\gamma(0) = x_1$ і $\gamma(1) = x_2$. Тоді $|\gamma| \cap D \neq \emptyset \neq \mathbb{M}^n \setminus D$, тому за твердженням 2 $\gamma \cap \partial D \neq \emptyset$. Отже, $\partial D \neq \emptyset$, що і треба було довести.

Оскільки $\partial D \neq \emptyset$, то можливі два випадки: або $d(\alpha(t), \partial D) \rightarrow 0$ при $t \rightarrow c - 0$, або існує $\delta_0 > 0$ і послідовність $t_k \rightarrow c - 0$ при $k \rightarrow \infty$ така, що $d(\alpha(t_k), \partial D) \geq \delta_0 > 0$ при $k \rightarrow \infty$.

Доведемо від супротивного, що друга можливість реалізуватися не може. Припустимо протилежне. Тоді розглянемо множину

$$D_0 = \left\{ x \in \mathbb{M}^n : x = \lim_{k \rightarrow \infty} \alpha(t_k), \quad t_k \in [a, c), \quad \lim_{k \rightarrow \infty} t_k = c \right\}.$$

Доведемо спочатку, що $c \neq b$. Дійсно, послідовність точок $x_k := \alpha(t_k)$ можна вважати збіжною до деякої точки $x_0 \in D$ з огляду на те, що \overline{D} – компакт в \mathbb{M}^n . Тоді, оскільки f є неперервним у D , крім того, f є відкритим відображенням, то $f(x_k) = \beta(t_k) \rightarrow y_0 \in D'$ при $k \rightarrow \infty$, проте це суперечить означенню кривої β .

Отже, $c \neq b$. Нехай $x \in D_0 \cap D$, тоді з огляду на неперервність f ми отримаємо, що $f(\alpha(t_k)) \rightarrow f(x)$ при $k \rightarrow \infty$, де $t_k \in [a, c), t_k \rightarrow c$ при $k \rightarrow \infty$. Однак, $f(\alpha(t_k)) = \beta(t_k) \rightarrow \beta(c)$ при $k \rightarrow \infty$. Тоді відображення f стає на $D_0 \cap D$. З іншого боку, множина $\overline{\alpha}$ є компактною, оскільки $\overline{\alpha}$ – замкнена підмножина компактного простору \overline{D} (див. [12, теорема 2.П.4, §41]). За умовою Кантора на компактї $\overline{\alpha}$ та з огляду на монотонність послідовності зв'язних множин $\alpha([t_k, c))$, $D_0 = \bigcap_{k=1}^{\infty} \overline{\alpha([t_k, c))} \neq \emptyset$ (див. [12, пункт (2').І.41.4]). З огляду на [12, теорема 5.П.47.5] множина D_0 зв'язна.

В такому випадку, D_0 складається з однієї точки. Дійсно, якщо D_0 – невідроджений континуум то, оскільки за побудовою $x_0 \in D_0 \cap D$, то маємо й невідроджений підконтинуум $E_0 \subset D \cap D_0$. Останнє суперечить дискретності відображення f у D , бо тоді з огляду на неперервність відображення f ми мали б, що $f(E_0) = \{\beta(c)\}$. Отже, $D_0 = \{x_0\}$.

У такому випадку, криву $\alpha : [a, c) \rightarrow D$ можна продовжити до замкненої кривої $\alpha : [a, c] \rightarrow D$, причому $f(\alpha(c)) = \beta(c)$. Тоді за [9, лема 2.1] знайдеться ще одне максимальне підняття α' кривої $\beta|_{[c,b]}$ з початком в точці $\alpha(c)$. Об'єднуючи підняття α і α' , ми отримаємо нове підняття α'' кривої β , визначене на $[a, c')$, $c' \in (c, b)$, що суперечить «максимальності» вихідного підняття α . Отримане протиріччя вказує на те, що припущення $d(\alpha(t_k), \partial D) \geq \delta_0 > 0$ при деяких послідовності $t_k \rightarrow c - 0$, $k \rightarrow \infty$, і $\delta_0 > 0$ було невірним. Твердження 3 повністю доведено.

Є справедливим наступний результат.

Твердження 4. Нехай $n \geq 2$, D – область в \mathbb{R}^n , $x_0 \in D$, $f : D \setminus \{x_0\} \rightarrow \mathbb{R}^n$ – відкрите дискретне відображення. Якщо f має неперервне продовження $\overline{f} : D \rightarrow \overline{\mathbb{R}^n}$ у точку x_0 , то \overline{f} також є відкритим і дискретним відображенням.

Доведення. Без обмеження загальності, застосовуючи за потреби додаткове перетворення інверсії $\psi(x) = \frac{x}{|x|^2}$, $\infty \mapsto 0$, ми можемо вважати, що $\overline{f}(x_0) \neq \infty$.

Усюди далі $\mu(y, f, G)$ – топологічний індекс відображення f у точці $y \in f(G) \setminus f(\partial G)$ відносно області $G \subset D$, $\overline{G} \subset D$. Будемо говорити, що відображення f зберігає орієнтацію, якщо топологічний індекс $\mu(y, f, G)$ задовольняє умову $\mu(y, f, G) > 0$ для довільної області $G \subset D$, $\overline{G} \subset D$, і $y \in f(G) \setminus f(\partial G)$, див., напр., п. 4 розд. I, с. 17 [2].

Відомо, що дискретні відкриті відображення в \mathbb{R}^n , $n \geq 2$, або зберігають орієнтацію, або анти-зберігають, див., напр., п. 4 розд. I в [2]. Нехай f , наприклад, зберігає

орієнтацію. Покажемо, що продовжене відображення \bar{f} зберігає орієнтацію, відкрито і дискретно. Позначимо, як звично, через $B_f(D \setminus \{x_0\})$ множину точок розгалуження відображення f в області $D \setminus \{x_0\}$, а через $B_{\bar{f}}(D)$ – множину точок розгалуження продовженого у точку x_0 відображення \bar{f} в області D . Якщо x_0 – точка локальної гомеоморфності відображення \bar{f} , доводити нема що. Нехай точка $x_0 \in B_{\bar{f}}(D)$. За теоремою Чернавського $\dim B_f(D \setminus \{x_0\}) = \dim \bar{f}(B_f(D \setminus \{x_0\})) \leq n - 2$, див., напр., теорему 4.6 розд. I [2], де \dim позначає топологічну розмірність множини, див. [15]. Тоді отримаємо:

$$\dim f(B_{\bar{f}}(D)) \leq n - 2, \quad (16)$$

оскільки $f(B_{\bar{f}}(D)) = f(B_{\bar{f}}(D \setminus \{x_0\})) \cup \{\bar{f}(x_0)\}$, множина $\{\bar{f}(x_0)\}$ є замкненою і топологічна розмірність кожної з множин $\bar{f}(B_f(D \setminus \{x_0\}))$ і $\{\bar{f}(x_0)\}$ не перевищує $n - 2$, див. наслідок 1 розд. III п. 3 У [15]. Нехай G – область в D така, що $\bar{G} \subset D$ і $y \in f(G) \setminus f(\partial G)$. Тоді, в силу (16), існує точка $y_0 \notin f(B_{\bar{f}}(D))$, що належить до тієї ж компоненти зв'язності множини $\bar{\mathbb{R}}^n \setminus f(\partial G)$, що і y .

Нагадаємо, що для довільного відображення $f : D \rightarrow \mathbb{R}^n$ існує область $G \subset \bar{D}$ така, що $\bar{G} \cap f^{-1}(f(x)) = \{x\}$. Тоді величина $\mu(f(x), f, G)$, яка називається *локальним топологічним індексом*, не залежить від обирання області G і позначається символом $i(x, f)$.

В силу того, що топологічний індекс $\mu(y, f, G)$ є сталою величиною на кожній компоненті зв'язності множини $\bar{\mathbb{R}}^n \setminus f(\partial G)$ (див. властивість D_1 у [2, пропозиція 4.4.I]), будемо мати: $\mu(y, \bar{f}, G) = \mu(y_0, f, G) = \sum_{x \in G \cap \{f^{-1}(y_0)\}} i(x, f) > 0$. Отже, відображення f зберігає орієнтацію в D . Нарешті, щодо будь-якого $y \in f(D)$, в силу дискретності відображення f в області $D \setminus \{x_0\}$, множина $\{f^{-1}(y)\}$ є не більш ніж зчисленною і тому $\dim \{f^{-1}(y)\} = 0$. Отже, за [16], с. 333, відображення f є відкритим і дискретним, що і потрібно було довести. \square

Наступне твердження містить в собі елементарний зв'язок між інтегровністю функції по сферах та інтегровністю по мірі Лебега, і є однією з версій теореми Фубіні (див. співвідношення (3.3)–(3.4) у [17]).

Твердження 5. Нехай D – область в \mathbb{M}^n , $n \geq 2$, $Q : D' \rightarrow [0, \infty]$, $Q \equiv 0$ на $\mathbb{R}^n \setminus D'$. Тоді для всякого $y_0 \in \bar{D}' \setminus \{\infty\}$ знайдуться нормальний окіл точки y_0 і сталі $C_1 = C_1(y_0), C_2 = C_2(y_0) > 0$ такі, що для всяких $0 \leq \varepsilon_1 < \varepsilon_2 < \text{dist}(x_0, \partial U)$ виконуються нерівності

$$C_1 \int_{\varepsilon_1}^{\varepsilon_2} \int_{S(y_0, r)} Q(y) d\mathcal{A}(y) dr \leq \int_{\varepsilon_1 < |y - y_0| < \varepsilon_2} Q(y) dm(y) \leq C_2 \int_{\varepsilon_1}^{\varepsilon_2} \int_{S(y_0, r)} Q(y) d\mathcal{A}(y) dr. \quad (17)$$

Співвідношення (17) передбачає існування (скінченного або нескінченного) інтегралу від функції Q по сфері $S(y_0, r)$ при майже кожному $\varepsilon_1 \leq r \leq \varepsilon_2$ відносно міри \mathcal{A} поверхні $S(y_0, r)$.

Для області $D \subset \mathbb{R}^n$, $n \geq 2$, і вимірної за Лебегом функції $Q : \mathbb{R}^n \rightarrow [0, \infty]$ визначимо через $\mathfrak{F}_Q(D)$ сім'ю всіх відкритих дискретних відображень $f : D \rightarrow \mathbb{R}^n$ таких, що співвідношення (8) виконується при $p = n$ для кожної точки $y_0 \in f(D)$. Є справедливим наступне твердження (див., напр., [18, теорема 1.1]).

Твердження 6. Нехай $Q \in L^1(\mathbb{R}^n)$. Тоді знайдеться стала $C_n > 0$, яка залежить тільки від розмірності простору n , така що для будь-якого $x_0 \in D$ і будь-якого $r_0 > 0$ такого, що $0 < 2r_0 < \text{dist}(x_0, \partial D)$, виконується нерівність

$$|f(x) - f(x_0)| \leq \frac{C_n \cdot (\|Q\|_1)^{1/n}}{\log^{1/n} \left(1 + \frac{r_0}{|x-x_0|}\right)} \quad \forall x \in B(x_0, r_0), \quad \forall f \in \mathfrak{F}_Q(D), \quad (18)$$

де $\|Q\|_1$ – норма функції Q в $L^1(\mathbb{R}^n)$. Зокрема, сім'я $\mathfrak{F}_Q(D)$ є одностайно неперервною в D .

Має місце наступне твердження, див. [19, лема 2.2], див. також [10, теорема 10.12] і [20, лема 2.2].

Твердження 7. Нехай D – область в \mathbb{M}^n , $n \geq 2$, і $x_0 \in D$. Тоді для кожного $P > 0$ і будь-якого околу U точки x_0 знайдеться окіл $V \subset U$ цієї ж точки, такий що нерівність $M(\Gamma(E, F, D)) > P$ виконується для довільних континуумів $E, F \subset D$, що перетинають ∂U и ∂V .

Зауваження 3. Оскільки модуль сім'ї кривих, що проходять через фіксовану точку, дорівнює нулю (див. пункт 7.9 у [10]), то твердження 7 залишається вірним для випадку, коли x_0 – ізольована точка межі області D .

Наступне твердження доведено в [19, лема 2.1].

Твердження 8. Нехай a, b, c і d – чотири різні точки області D ріманового многови-ду \mathbb{M}^n , $n \geq 2$. Тоді знайдуться непересічні жорданові криві $\gamma_1: [0, 1] \rightarrow D$ і $\gamma_2: [0, 1] \rightarrow D$, такі, що $\gamma_1(0) = a$, $\gamma_1(1) = b$, $\gamma_2(0) = c$ і $\gamma_2(1) = d$.

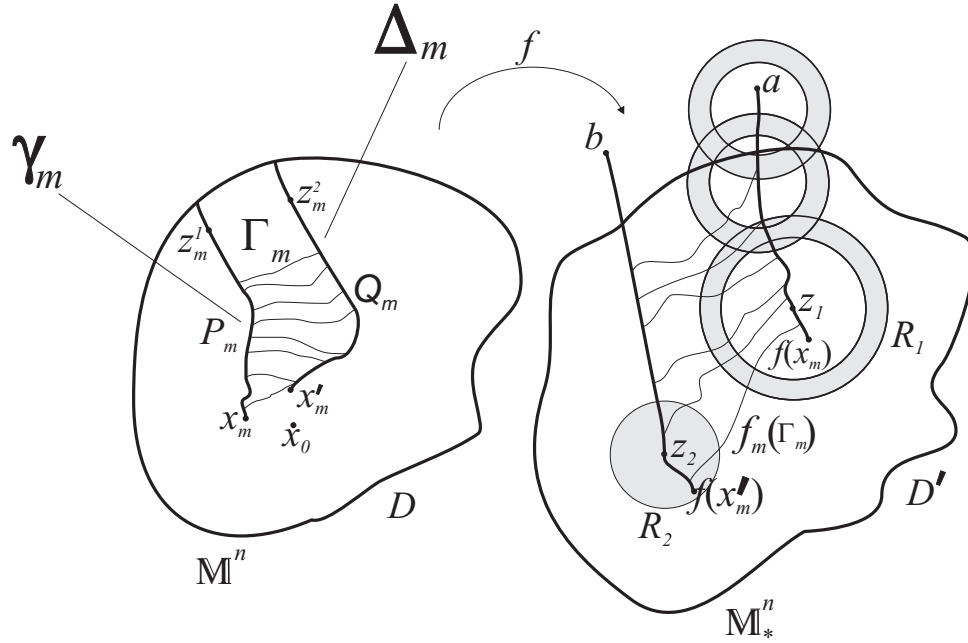
3. Доведення теореми 1. Доведення розіб'ємо на наступні кроки.

I. Існування неперервного продовження в точку x_0 . Частково скористаємося і удосконалимо підхід, здійснений при доведенні теореми 1 в [21], див. також теорему 6 в [4]. Припустимо супротивне, а саме, що відображення f не має границі в точці x_0 в сенсі “хордальної” метрики h . З огляду на компактність простору $\overline{\mathbb{M}^n}$ знайдуться $z_1, z_2 \in C(x_0, f)$, $z_1 \neq z_2$. За твердженням 1 $C(x_0, f)$ є невиродженим континуумом, і оскільки простір $\overline{\mathbb{M}^n}$ є метричним, цей континуум містить безліч точок (див., напр., [12, теорема 4.I.5, § 46]). Отже, можна вважати, що $z_1 \neq \infty \neq z_2$. Тоді також знайдуться послідовності $x_m, x'_m \in D \setminus \{x_0\}$, $m = 1, 2, \dots$, такі що $x_m, x'_m \rightarrow x_0$ при $m \rightarrow \infty$, причому $y_m := f(x_m) \rightarrow z_1$ і $y'_m := f(x'_m) \rightarrow z_2$ при $m \rightarrow \infty$. Оскільки за означенням слабкої сферикалізації метрики d і h формують одну і ту саму топологію на \mathbb{M}^n , вказану збіжність можна розуміти в сенсі метрики d .

За твердженням 8 точки a та z_1 та b та z_2 можна з'єднати кривими $\gamma_1: [1/2, 1] \rightarrow \mathbb{M}_*^n$ і $\gamma_2: [1/2, 1] \rightarrow \mathbb{M}_*^n$. Якщо $a = z_1$, або $b = z_2$, відповідні криві γ_1 та/або γ_2 вважаються виродженими (одноточковими). Оберемо $R_1 > 0$ та $R_2 > 0$ такими, що

$$\left(\overline{B(z_1, R_1)} \cup |\gamma_1|\right) \cap \left(\overline{B(z_2, R_2)} \cup |\gamma_2|\right) = \emptyset.$$

Можна вважати, що $y_m := f(x_m) \in B(z_1, R_1)$ і $y'_m := f(x'_m) \in B(z_2, R_2)$ при всіх $m \in \mathbb{N}$. З'єднаємо точки $f(x_m)$ і z_1 кривою $\alpha_m^*: [0, 1/2] \rightarrow B(z_1, R_1)$, і $f(x'_m)$ і z_2 кривою

Мал. 1: До доведення теореми 1. Випадок 1)

$\beta_m^* : [0, 1/2] \rightarrow B(z_2, R_2)$ (див. малюнок 1). Це є можливим, оскільки інфінітезимальні кулі на многовиді є зв'язними. Покладемо

$$\alpha_m(t) = \begin{cases} \alpha_m^*(t), & t \in [0, 1/2], \\ \gamma_1(t), & t \in [1/2, 1] \end{cases}, \quad \beta_m(t) = \begin{cases} \beta_m^*(t), & t \in [0, 1/2], \\ \gamma_2(t), & t \in [1/2, 1]. \end{cases}$$

За побудовою множини $A_1 := |\gamma_1| \cup \overline{B(z_1, R_1)}$, $A_2 := |\gamma_2| \cup \overline{B(z_2, R_2)}$ не перетинаються, зокрема, знайдеться $\varepsilon_1^* > 0$ таке, що

$$d(A_1, A_2) \geq \varepsilon_1^* > 0. \quad (19)$$

З огляду на визначення кривих α_m та β_m

$$|\alpha_m| \cap D' \neq \emptyset \neq |\alpha_m| \cap (M_*^n \setminus D'),$$

$$|\beta_m| \cap D' \neq \emptyset \neq |\beta_m| \cap (M_*^n \setminus D').$$

Тоді з огляду на твердження 2 існують точки $t_1, t_2 \in (\frac{1}{2}, 1)$ такі, що $\alpha_m(t_1) \in \partial D'$, $\beta_m(t_2) \in \partial D'$. Без обмеження загальності можна вважати, що $\alpha_m(t) \in D'$ при всіх $t \in [0, t_1)$ і $\beta_m(t) \in D'$ при всіх $t \in [0, t_2)$. Покладемо

$$\tilde{\alpha}_m := \alpha_m|_{[0, t_1)}, \quad \tilde{\beta}_m := \beta_m|_{[0, t_2)}.$$

Розглянемо максимальні підняття $\gamma_m : [0, c_m) \rightarrow D \setminus \{x_0\}$ і $\Delta_m : [0, d_m) \rightarrow D \setminus \{x_0\}$ кривих $\tilde{\alpha}_m$ і $\tilde{\beta}_m$ в області $D \setminus \{x_0\}$ з початками у точках x_m та x'_m . Такі підняття існують з огляду на твердження 3. Завдяки цьому ж твердженню $\gamma_m(t) \rightarrow \partial(D \setminus \{x_0\})$ при $t \rightarrow c_m - 0$ і $\Delta_m(t) \rightarrow \partial(D \setminus \{x_0\})$ при $t \rightarrow d_m - 0$. Можливі 4 наступні ситуації:

- 1) при всіх $m \in \mathbb{N}$, $\gamma_m(t) \rightarrow \partial D$ при $t \rightarrow c_m - 0$ і $\Delta_m(t) \rightarrow \partial D$ при $t \rightarrow d_m - 0$;
- 2) при всіх $m \in \mathbb{N}$, $\gamma_m(t) \rightarrow \partial D$ при $t \rightarrow c_m - 0$, але існує $m_0 \in \mathbb{N}$ такий, що $\Delta_{m_0}(t) \rightarrow 0$ при $t \rightarrow d_{m_0} - 0$;

3) існує $k_0 \in \mathbb{N}$ такий, що $\gamma_{k_0}(t) \rightarrow 0$ при $t \rightarrow c_{k_0} - 0$, проте, при всіх $m \in \mathbb{N}$, $\Delta_m(t) \rightarrow \partial D$ при $t \rightarrow d_m - 0$;

4) існують $k_0, m_0 \in \mathbb{N}$ такі, що $\gamma_{k_0}(t) \rightarrow 0$ при $t \rightarrow c_{k_0} - 0$ і $\Delta_{m_0}(t) \rightarrow 0$ при $t \rightarrow d_{m_0} - 0$.

У подальшому нам слід розглянути кожну з цих ситуацій в окремоті, причому з двох ситуацій 2), або 3), достатньо розглянути тільки одну (бо ці ситуації, як легко бачити, відрізняються заміною позначень).

Розглянемо **випадок 1)**. Нехай $r_0 = r_0(y) > 0$ – число з умов теореми, яке визначено для кожного $y_0 \in \overline{D}$. За твердженням 5 для кожного $y_0 \in \mathbb{M}_*^n$ знайдеться $\delta(y_0) > 0$ і стала $C = C(y_0) > 0$ такі, що

$$\int_{\varepsilon_1 < d_*(y, y_0) < \varepsilon_2} Q(y) dv_*(y) \leq C \cdot \int_{\varepsilon_1}^{\varepsilon_2} \int_{S(y_0, r)} Q(y) d\mathcal{A} dr \quad (20)$$

для кожних $0 \leq \varepsilon_1 < \varepsilon_2 \leq \delta(y_0)$. Покладемо $r_*(y) := \min\{\varepsilon_1^*, r_0(y), \delta(y)\}$. Покриємо множину A_1 кулями $B(y, r_*/4)$, $y \in A_1$. Зауважимо, що $|\gamma_1|$ є компактною множиною в \mathbb{M}_*^n як неперервний образ компакту $[1/2, 1]$ при відображенні γ_1 . Тоді за теоремою Гейне-Бореля-Лебега існує скінченне підпокриття $\bigcup_{i=1}^p B(y_i, r_*/4)$ множини A_1 . Іншими словами,

$$A_1 \subset \bigcup_{i=1}^p B(y_i, r_i/4), \quad 1 \leq p < \infty, \quad (21)$$

де r_i позначає $r_*(y_i)$ при кожному $y_i \in \overline{D}_*$.

Оскільки за припущенням випадку 1) $\gamma_m(t) \rightarrow \partial D$ при $t \rightarrow c_m - 0$ і $\Delta_m(t) \rightarrow \partial D$ при $t \rightarrow d_m - 0$ при всіх $m \in \mathbb{N}$, знайдуться послідовності точок $z_m^1 \in |\gamma_m|$ and $z_m^2 \in |\Delta_m|$ такі, що

$$d(z_m^1, \partial D) < 1/m, \quad d(z_m^2, \partial D) < 1/m, \quad m = 1, 2, \dots \quad (22)$$

Нехай P_m – частина кривої γ_m в \mathbb{M}^n , розташована між точками x_m і z_m^1 , і Q_m – частина кривої Δ_m в \mathbb{M}^n , розташована між точками x'_m і z_m^2 . За побудовою, $f(P_m) \subset A_1$ і $f(Q_m) \subset A_2$. Покладемо $\Gamma_m := \Gamma(P_m, Q_m, D \setminus \{x_0\})$. Надалі запис $\Gamma_1 > \Gamma_2$ означає, що кожна крива $\gamma_1 \in \Gamma_1$ має підкриву $\gamma_2 \in \Gamma_2$. (Іншими словами, якщо $\gamma_1: I \rightarrow \mathbb{M}^n$, то $\gamma_2: J \rightarrow \mathbb{M}^n$, де $J \subset I$ і $\gamma_2(t) = \gamma_1(t)$ при $t \in J$, а I, J – деякі відрізки, інтервали, або півінтервали). Тоді з огляду на (19) і (21), за твердженням 2

$$\Gamma_m > \bigcup_{i=1}^p \Gamma_{im}, \quad (23)$$

де $\Gamma_{im} := \Gamma_{f_m}(y_i, r_i/4, r_i/2)$. Покладемо $\tilde{Q}(y) = \max\{Q(y), 1\}$ і $\tilde{q}_{y_i}(r) = \int_{S(y_i, r)} \tilde{Q}(y) d\mathcal{A}$.

Тоді ми також отримуємо, що $\tilde{q}_{y_i}(r) \neq \infty$ для кожного $r \in [r_i/4, r_i/2]$. Покладемо

$$I_i = I_i(y_i, r_i/4, r_i/2) = \int_{r_i/4}^{r_i/2} \frac{dr}{r \tilde{q}_{y_i}^{\frac{1}{n-1}}(r)}.$$

Зауважимо, що $I \neq 0$, оскільки $\tilde{q}_{y_i}(r) \neq \infty$ при всіх $r \in [r_i/4, r_i/2]$. Окрім того, зауважимо, що $I \neq \infty$, бо для деякої сталої $C > 0$,

$$I_i \leq C \cdot \log \frac{r_2}{r_1} < \infty, \quad i = 1, 2, \dots, p.$$

Покладемо

$$\eta_i(r) = \begin{cases} \frac{1}{I_i r \tilde{q}_{y_i}^{n-1}(r)}, & r \in [r_i/4, r_i/2], \\ 0, & r \notin [r_i/4, r_i/2]. \end{cases}$$

Зауважимо, що η_i задовольняє умову $\int_{r_i/4}^{r_i/2} \eta_i(r) dr = 1$, отже, її можна підставити у праву частину нерівності (8) з відповідними r_1 та r_2 . Ми будемо мати, що

$$M(\Gamma_{im}) \leq \int_{A(y_i, r_i/4, r_i/2)} \tilde{Q}(y) \eta_i^n(d_*(y, y_i)) dv_*(y). \quad (24)$$

Застосуємо оцінку (20) у правій частині співвідношення (24). Ми отримаємо, що

$$\begin{aligned} & \int_{A(y_i, r_i/4, r_i/2)} \tilde{Q}(y) \eta_i^n(d_*(y, y_i)) dv_*(y) \leq \\ & \leq C_i \int_{r_i/4}^{r_i/2} \int_{S(y_i, r)} Q(y) \eta_i^n(d_*(y, y_i)) dA dr = \\ & = \frac{C_i}{I_i^n} \int_{r_i/4}^{r_i/2} r^{n-1} \tilde{q}_{y_i}(r) \cdot \frac{dr}{r^n \tilde{q}_{y_i}^{n-1}(r)} = \frac{C_i}{I_i^{n-1}}, \end{aligned} \quad (25)$$

де C_i – стала, що відповідає y_i у (20). Тоді, з огляду на (24) і (25), ми отримаємо, що $M(\Gamma_{im}) \leq \frac{C_i}{I_i^{n-1}}$, звідки з (23)

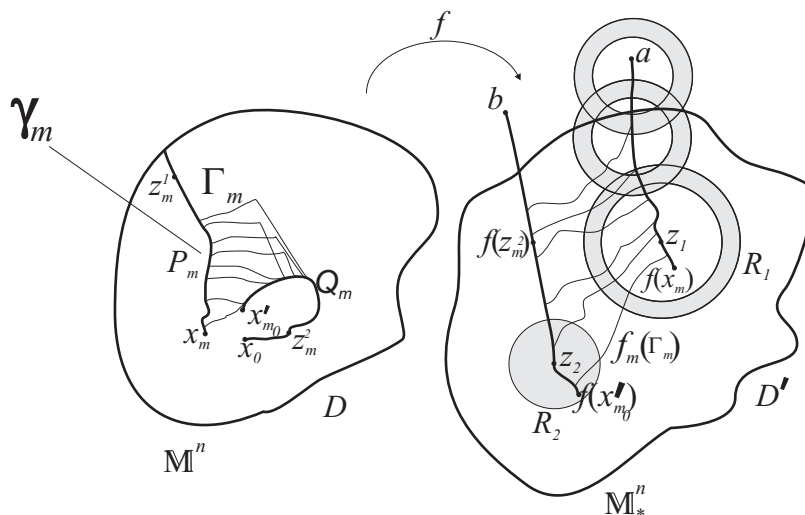
$$M(\Gamma_m) \leq \sum_{i=1}^p M(\Gamma_{im}) \leq \sum_{i=1}^p \frac{C_i}{I_i^{n-1}} := C_0, \quad m = 1, 2, \dots \quad (26)$$

Подальші міркування спираються на “слабку плоскість” ізольованих точок межі області D . Передусім, для будь-якої точки $z \in \partial D$, з огляду на співвідношення (22) та нерівність трикутника, при достатньо великих $m \in \mathbb{N}$ будемо мати:

$$\begin{aligned} d(x_m, z_m^1) & \geq d(x_0, z) - d(z, z_m^1) - d(x_0, x_m) \geq \\ & \geq d(x_0, z) - \frac{1}{m} - d(x_0, x_m) \geq \frac{1}{2}d(x_0, z) \geq \frac{1}{2}d(x_0, \partial D). \end{aligned}$$

Міркуючи аналогічно, ми отримаємо, що $d(x'_m, z_m^2) \geq \frac{1}{2}d(x_0, \partial D)$. З огляду на отримані вище співвідношення,

$$\max\{d(P_m), d(Q(m))\} \geq \max\{d(x_m, z_m^1), d(x'_m, z_m^2)\} \geq \frac{1}{2}d(x_0, \partial D)$$

Мал. 2: До доведення теореми 1. Випадок 2)

для достатньо великих $m \in \mathbb{N}$.

Нехай $U := B(x_0, \delta_0/2)$, і нехай V – окіл цієї ж точки x_0 , який відповідає твердженню 7 і зауваженню 3. Оскільки за припущенням $x_m, y_m \in D \setminus \{x_0\}$, $m = 1, 2, \dots$, то знайдеться номер $m_0 \in \mathbb{N}$ такий, що $x_m, y_m \in V$ при всіх $m \geq m_0$. Зауважимо, що для $m \geq m_0$

$$P_m \cap \partial V \neq \emptyset, \quad Q_m \cap \partial V \neq \emptyset. \quad (27)$$

Дійсно, $x_m \in P_m$, $y_m \in Q_m$, тому $P_m \cap V \neq \emptyset \neq Q_m \cap V$ при $m \geq m_0$. Крім того, $\text{diam } V \leq \text{diam } U = \delta_0/2$ і, оскільки $d(P_m) \geq \delta_0 > 0$ і $d(Q_m) \geq \delta_0 > 0$ при всіх $m \in \mathbb{N}$, то за твердженням 2 є справедливими співвідношення (27). Аналогічно можна довести, що

$$P_m \cap \partial U \neq \emptyset, \quad Q_m \cap \partial U \neq \emptyset. \quad (28)$$

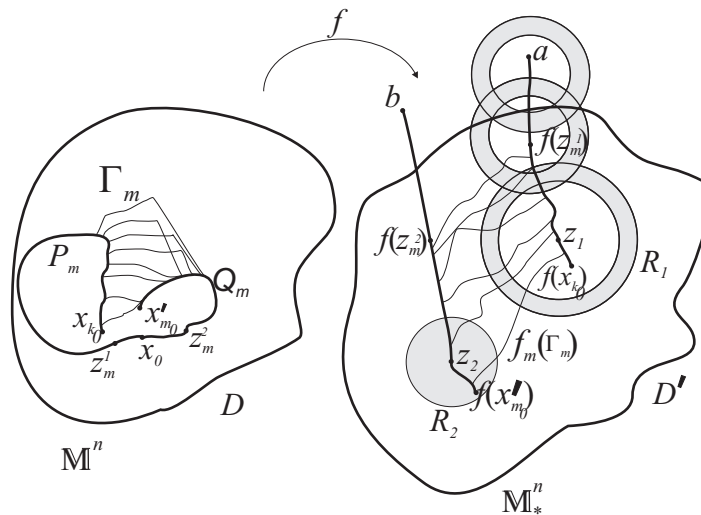
Тоді з огляду на твердження 7 і зауваження 3

$$M(\Gamma_m) = M(\Gamma(P_m, Q_m, D \setminus \{x_0\})) > P, \quad m \geq m_0. \quad (29)$$

Останнє співвідношення суперечить (26), що завершує розгляд випадку 1). Розглянемо випадок 2) при всіх $m \in \mathbb{N}$, $\gamma_m(t) \rightarrow \partial D$ при $t \rightarrow c_m - 0$, але існує $m_0 \in \mathbb{N}$ такий, що $\Delta_{m_0}(t) \rightarrow 0$ при $t \rightarrow d_{m_0} - 0$, див. малюнок 2. Оскільки за припущенням $\gamma_m(t) \rightarrow \partial D$ при $t \rightarrow c_m - 0$ при всіх $m \in \mathbb{N}$ і $\Delta_{m_0}(t) \rightarrow \{x_0\}$ при $t \rightarrow d_{m_0} - 0$, знайдуться послідовності точок $z_m^1 \in |\gamma_m|$ and $z_m^2 \in |\Delta_{m_0}|$ такі, що

$$d(z_m^1, \partial D) < 1/m, \quad d(z_m^2, \{x_0\}) < 1/m, \quad m = 1, 2, \dots \quad (30)$$

Нехай P_m – частина кривої γ_m в \mathbb{M}^n , розташована між точками x_m і z_m^1 , і Q_m – частина кривої Δ_{m_0} в \mathbb{M}^n , розташована між точками x'_{m_0} і z_m^2 . Ми бачимо, що ситуація у відомому сенсі звелася до попереднього випадку 1), бо міркуючи тепер аналогічно для P_m і Q_m і сім'ї кривих $\Gamma_m := \Gamma(P_m, Q_m, D \setminus \{x_0\})$, як це було у попередньому випадку, ми отримуємо з одного боку співвідношення (26), а з іншого – нерівність (29), які суперечать одна одній. Ми вже зауважили, що випадок 3) не вартий окремого розгляду, оскільки відрізняється від випадку 2) лише позначеннями.

Мал. 3: До доведення теореми 1. Випадок 4)

Нарешті, розглянемо випадок 4): існують $k_0, m_0 \in \mathbb{N}$ такі, що $\gamma_{k_0}(t) \rightarrow 0$ при $t \rightarrow c_{k_0} - 0$ і $\Delta_{m_0}(t) \rightarrow 0$ при $t \rightarrow d_{m_0} - 0$, див. малюнок 3. З умови випливає, що знайдуться послідовності точок $z_m^1 \in |\gamma_{k_0}|$ and $z_m^2 \in |\Delta_{m_0}|$, $m = 1, 2, \dots$ такі, що

$$d(z_m^1, \{x_0\}) < 1/m, \quad d(z_m^2, \{x_0\}) < 1/m, \quad m = 1, 2, \dots \quad (31)$$

Нехай P_m – частина кривої γ_{k_0} в \mathbb{M}^n , розташована між точками x_{k_0} і z_m^1 , а Q_m – частина кривої Δ_{m_0} в \mathbb{M}^n , розташована між точками x'_{m_0} і z_m^2 . Як і вище, покладемо: $\Gamma_m := \Gamma(P_m, Q_m, D \setminus \{x_0\})$. Міркуючи аналогічно до випадку 1) для P_m і Q_m , ми знову отримуємо з одного боку співвідношення (26), а з іншого – нерівність (29), які суперечать одна одній. Отже, наявність неперервного продовження відображення f у точку x_0 доведено.

II. Відкритість та дискретність продовженого відображення. Логарифмічна неперервність за Гельдером. Нехай $U \subset \mathbb{M}^n$ та $V \subset \mathbb{M}_*^n$ – нормальні околи точок x_0 і $f(x_0)$, відповідно. Нехай, крім того, $\varphi : U \rightarrow \mathbb{R}^n$ та $\psi : V \rightarrow \mathbb{R}^n$ – відповідні гомеоморфізми цих околів у евклідовий простір. Можна вважати $\varphi(x_0) = \psi(f(x_0)) = 0$. Тоді $F(x) := (\psi \circ f \circ \varphi^{-1})(x)$ – відображення між околами $\varphi(U) \subset \mathbb{R}^n$ і $\psi(V) \subset \mathbb{R}^n$ початку координат. За твердженням 4 F є відкритим і дискретним, тому таким є і відображення f .

Нехай $Q \in L^1(D')$. Тоді з огляду на твердження 5 для кожної точки $y_0 \in \overline{D'}$ знайдеться $r_0 = r_0(y_0) > 0$ таке, що $q_{y_0}(r) < \infty$ при майже всіх $r \in (0, r_0)$; зокрема, за пунктом I відображення f має неперервне продовження у точку x_0 , а за доведеним вище є відкритим і дискретним у D . Крім того, за твердженням 6 відображення F задовольняє оцінку

$$\left| (\psi \circ f \circ \varphi^{-1})(z) - (\psi \circ f \circ \varphi^{-1})(0) \right| = |F(z)| \leq \frac{C_n \cdot (\|Q\|_1)^{1/n}}{\log^{1/n} \left(1 + \frac{r_0}{|z|} \right)} \quad (32)$$

для всіх $z \in \varphi(U)$. Слід зауважити, що з огляду означення нормальних координат, для всяких $x, y \in U$ і $f(x), f(y) \in V$

$$C_1 |\varphi(x) - \varphi(y)| \leq d(x, y) \leq C_2 |\varphi(x) - \varphi(y)|,$$

$$C_3|\psi(f(x)) - \psi(f(y))| \leq d_*(f(x), f(y)) \leq C_4|\psi(f(x)) - \psi(f(y))|, \quad (33)$$

де C_1, C_2, C_3, C_4 – деякі додатні сталі, близькі до 1 в достатньо малих околах U і V . Покладемо $\varphi^{-1}(z) = x$. Маючи на увазі, що $\varphi^{-1}(0) = x_0$, з нерівності (32) ми отримуємо, що

$$\left| (\psi \circ f)(x) - (\psi \circ f)(x_0) \right| \leq \frac{C_n \cdot (\|Q\|_1)^{1/n}}{\log^{1/n} \left(1 + \frac{r_0}{|\varphi(x) - \varphi(x_0)|} \right)}. \quad (34)$$

З (33) та (34) випливає, що

$$\frac{1}{C_4} \cdot d_*(f(x), f(x_0)) \leq \frac{C_n \cdot (\|Q\|_1)^{1/n}}{\log^{1/n} \left(1 + \frac{r_0}{\frac{1}{C_1} \cdot d(x, x_0)} \right)}. \quad (35)$$

З огляду на правило Лопітала $\log^{1/n} \left(1 + \frac{1}{nt} \right) \sim \log^{1/n} \left(1 + \frac{1}{kt} \right)$ при $t \rightarrow +0$ для фіксованих $k, n > 0$. Тоді з (35) випливає, що

$$d_*(f(x), f(x_0)) \leq \frac{\widetilde{C}_n \cdot (\|Q\|_1)^{1/n}}{\log^{1/n} \left(1 + \frac{r_0}{d(x, x_0)} \right)}, \quad x \in U.$$

Теорема повністю доведена. \square

Список літератури

- [1] *Martio O., Rickman S., and Väisälä J.* Definitions for quasiregular mappings // Ann. Acad. Sci. Fenn. Ser. A1. – 1969. – **448**. – P. 1–40.
- [2] *Rickman S.* Quasiregular mappings. – Berlin: Springer-Verlag, 1993.
- [3] *Sevost'yanov E.A., Skvortsov S.A.* On mappings whose inverse satisfy the Poletsky inequality // Ann. Acad. Sci. Fenn. Math. – 2020. – **45**. – P. 259–277.
- [4] *Sevost'yanov E.A.* On mappings with the inverse Poletsky inequality on Riemannian manifolds // Acta Mathematica Hungarica. – 2022. – **167**, no. 2. – P. 576–611.
- [5] *Lee J. M.* Riemannian Manifolds: An Introduction to Curvature. – New York: Springer, 1997.
- [6] *Martio O., Ryazanov V., Srebro U. and Yakubov E.* Moduli in Modern Mapping Theory. – New York: Springer Science + Business Media, LLC, 2009.
- [7] *Gol'dshtein V., Sevost'yanov E. and Ukhlov A.* On the boundary behavior of weak $(p; q)$ -quasiconformal mappings // Journal of Mathematical Sciences. – 2023. – **270**. – P. 420–427.
- [8] *Afanasieva E.S., Ryazanov V.I., Salimov R.R.* On mappings in the Orlicz–Sobolev classes on Riemannian manifolds // J. Math. Sci. – 2012. – **181**, no. 1. – P. 1–17.
- [9] *Sevost'yanov E.A. and Markysh A.A.* On Sokhotski–Casorati–Weierstrass theorem on metric spaces // Complex Variables and Elliptic Equations. – 2019. – **64**, no. 12. – P. 1973–1993.
- [10] *Väisälä J.* Lectures on n -Dimensional Quasiconformal Mappings. – Lecture Notes in Math. 229, Berlin etc.: Springer–Verlag, 1971.

- [11] *Federer H.*: Geometric Measure Theory. – Berlin etc.: Springer, 1969.
- [12] *Kuratowski K.* Topology, v. 2. – New York–London: Academic Press, 1968.
- [13] *Martio O., Rickman S., and Väisälä J.* Topological and metric properties of quasiregular mappings // Ann. Acad. Sci. Fenn. Ser. A1. – 1971. – **488**. – P. 1–31.
- [14] *Скворцов С.О.* Локальна поведінка відображень метричних просторів з розгалуженням // Український математичний вісник. – 2020. – **17**, no. 4. – P. 574–593; transl. “Local behavior of mappings of metric spaces with branching” in Journal of Mathematical Sciences. – 2021. – **254**, No. 3. – P. 425–574.
- [15] *Hurewicz W., Wallman H.* Dimension theory. – Princeton: Princeton Univ. Press, 1948.
- [16] *Titus C.J. and Young G.S.* The extension of interiority with some applications // Trans. Amer. Math. Soc. – 1962. – **103**. – P. 329–340.
- [17] *Ilyutko D. and Sevost'yanov E.* On local properties of one class of mappings on Riemannian manifolds // Journal of Mathematical Sciences. – 2015. – **211**, no. 5. – P. 660–667.
- [18] *Sevost'yanov E.A., Skvortsov S.O., Dvhopiatyi O.P.* On nonhomeomorphic mappings with the inverse Poletsky inequality // Journal of Mathematical Sciences. – 2021. – **252**, no. 4. – P. 541–557.
- [19] *Ilyutko D. and Sevost'yanov E.* On the equicontinuity of families of inverse mappings of Riemannian manifolds // Journal of Mathematical Sciences. – 2020. – **246**, no. 5. – P. 664–670.
- [20] *Севостьянов Е.А., Скворцов С.А.* О локальном поведении одного класса обратных отображений // Укр. мат. вестник. – 2018. – Т. **15**, № 3. – С. 399–417; translation “On the local behavior of a class of inverse mappings” in J. Math. Sci. – 2019. – V. **241**, no. 1. – P. 77–89.
- [21] *Sevost'yanov E.A.* Isolated singularities of mappings with the inverse Poletsky inequality // Mat. Stud. – 2021. – **55**, no. 2. – P. 132–136.

КОНТАКТНА ІНФОРМАЦІЯ

Вікторія Сергіївна Десятка

1. Житомирський державний університет ім. І. Франко
кафедра математичного аналізу, вул. Велика Бердичівська, 40
м. Житомир, Україна, 10 008
e-mail: victoriazehrer@gmail.com

Євген Олександрович Севостьянов

1. Житомирський державний університет ім. І. Франко
кафедра математичного аналізу, вул. Велика Бердичівська, 40
м. Житомир, Україна, 10 008

2. Інститут прикладної математики і механіки НАН України,
вул. Добровольського, 1
м. Слов'янськ, Україна, 84 100
e-mail: esevostyanov2009@gmail.com